Badania i Rozwój Młodych Naukowców w Polsce

Nauki przyrodnicze

Część II

www.mlodzinaukowcy.com
Poznań 2018

17. Drób jako atrakcja w gospodarstwach agroturystycznych

Poultry as an attraction in agritourism farms

Kostiantyn Vasiukov[(1)], Kamil Drabik[(1)], Patrycja Chabroszewska[(1)], Adrian Pluta[(1)], Katarzyna Olszak[(1)], Justyna Batkowska[(2)], Antoni Brodacki[(2)].

[(1)]Sekcja Hodowli Drobiu Studenckiego Koła Naukowego Biologów i Hodowców Zwierząt, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie*
[(2)]Instytut Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie
Opiekun naukowy: dr Justyna Batkowska

Kostiantyn Vasiukov: kostyavasyukov1999@gmail.com

Słowa kluczowe: agroturystyka, drób ozdobny.

Streszczenie

Ze względu na rosnące zainteresowanie agroturystyką, obszary wiejskie zdobyły uznanie wśród urlopowiczów, zwłaszcza od momentu, gdy podróżowanie stało się zjawiskiem ogólnodostępnym. Na wsiach, gdzie prowadzone są ośrodki agroturystyczne wczasowicze mogą odpocząć, zwiedzać okolice oraz aktywnie spędzać czas. Oprócz tego właściciele wprowadzają do swoich gospodarstw takie atrakcje jak możliwość karmienia i wyprowadzania zwierząt na pastwisko, własnoręczna produkcja nabiału czy zbieranie jaj. W gospodarstwach są użytkowane zwierzęta wielu gatunków i ras, tak aby przyciągnąć jak największą liczbę wypoczywających. Najłatwiejszy w utrzymaniu jest drób, a ptaki oraz pozyskiwane od nich surowce, stanowią atrakcję dla konsumentów ze względu na swoje oryginalne walory smakowe i estetyczne. Celem pracy jest przybliżenie możliwości zwiększenia atrakcyjności gospodarstw agroturystycznych, w tym także ekologicznych, poprzez utrzymanie gatunków ptaków zaliczanych do drobiu.

1. Wstęp

Z roku na rok zmienia się kierunek rozwoju turystyki. Słabnące trendy w stosunku do wyjazdów do nadmorskich kurortów czy popularnych ośrodków narciarskich zmuszają do zmian w zakresie organizacji czasu czy form wypoczynku. Konieczność podążania za zmieniającym się rynkiem doprowadziła do rosnącego popytu na stosunkowo nową formę turystyki jaką jest agroturystyka. Pod tym pojęciem należy rozumieć turystykę wiejską – na wsiach, w gospodarstwach, w domach chłopskich, w gospodarstwach rolnych. W takich miejscowościach turyści przez pewien okres czasu prowadzą wiejski tryb życia, zapoznają się z lokalną kulturą, zwyczajami, biorą udział w tradycyjnej wiejskiej pracy. Agroturystyka to szczególna forma wypoczynku, która jest powiązana z wsią i rolnictwem. Korzystają z niej najczęściej mieszkańcy dużych miast, znużeni wielkomiejskim życiem, hałasem i zanieczyszczeniami. Agroturystyka staje się zatem niepowtarzalną możliwością odpoczynku w ciszy i spokoju (Balińska 2002). Duża część gospodarstw agroturystycznych ma niepowtarzalny charakter, na który składają się między innymi: niezwykła oferta przygotowana specjalnie dla turystów, infrastruktura turystyczna oraz zaangażowanie gospodarzy (Nowogródzka i Pieniak-Lendzion 2014). Dopuszcza się stwierdzenie, że gospodarstwo agroturystyczne jest działającym gospodarstwem rolnym, w którym realizowane są usługi turystyczne, gdzie wykorzystuje się zabudowania, użytki rolne i zasoby ludzkie w celu poprawy funduszu rodzinnego (Jalinik 2004). W Europie Zachodniej moda na wakacje agroturystyczne narodziła się wcześniej niż w Polsce. Dochody z agroturystyki stanowią około 15% udziału całego unijnego rynku turystycznego (Przezbórska - Skobiej 2015).

* Sekcja działa pod patronatem Krajowej Rady Drobiarstwa

2. Opis zagadnienia

Obecna agroturystyka jest pojęciem szerokim, gdyż oprócz zwykłego wypoczynku obejmuje ona swoim zasięgiem szereg innych usług towarzyszących. Rosnące zainteresowanie tą formą działalności pozarolniczej jest związane z obowiązującymi przepisami prawa, które traktują działalność agroturystyczną jako świadczenie usług turystycznych w gospodarstwie rolnym oraz w jego najbliższym otoczeniu. Ma to na celu przede wszystkim podniesienie dochodów osób związanych produkcją rolniczą. Badania dowodzą, że 81% osób prowadzących zakwaterowanie na terenach rolniczych odnotowało wzrost dochodów po uruchomieniu działalności agroturystycznej (Krzyżanowska 2005).

Zwykle wyróżnia się trzy podstawowe rodzaje agroturystyki:

1. turystykę na terenach wiejskich, rozumianą jako wszelkie formy rekreacji w rejonie niezurbanizowanym,
2. turystykę związaną z rolnictwem, gdzie poza produktem turystycznym oferuje się możliwości poznawania specyfiki zawodu rolnika łącznie z wykonywaniem pewnych funkcji produkcyjnych,
3. turystykę wiejską z uwzględnieniem elementów kultury lokalnej i formami integracji ze społecznością obszarów wiejskich (Spychalski 1998).

Gospodarstwa agroturystyczne zyskują poparcie ze strony miejscowej ludności. Pozwalają na utrzymanie niezależności finansowej poprzez tworzenie nowych miejsc pracy dla osób starszych, bądź niedostatecznie wykształconych. Jest to szansa do odtworzenia zanikających zawodów takich jak: wikliniarstwo, hafciarstwo, kowalstwo, bądź ludowa ceramika artystyczna. Wzrost miejsc pracy dla miejscowych to szansa na rozwój innych inicjatyw gospodarczych na wsi (Knecht 2009). W przypadku kiedy nie ma naturalnych i tradycyjnych atrakcji, tworzone są one „sztucznie". Proponowane jest wtedy zbieranie grzybów i ziół, ogniska na których jest pieczony baran, bądź noclegi na sianie (Ziernicka – Wojtaszek i Zawora 2011). Do zalet gospodarstwa należą: rodzinna atmosfera, życzliwość w kontaktach międzyludzkich, sposobność uczęszczania na zajęcia sportowe oraz hipoterapii i dogoterapii. Dodatkowym atutem jest nauka małych dzieci obchodzenia się ze zwierzętami gospodarskimi. Jeszcze innym aspektem jest możliwość poznania regionalnych, często już zapomnianych potraw i przysmaków z warzyw i owoców (Kostuch 2009).Obcowanie ze smakami ściśle związanymi z danym regionem pozwala na rozwój nowego trendu jakim staje się dziś turystyka kulinarna (Pisarek i Lechowska 2014). Gospodarstwa agroturystyczne stają się dodatkowo miejscem spotkania kultur oraz wymiany wartości między turystami a społecznościami lokalnymi (Chojka 2008). Przyjezdni mają szansę zapoznać się z miejscową tradycją, niekiedy także z regionalną sztuką ludową.

Przemysł turystyczny umożliwia odczucie różnorodności kultur, codziennych zwyczajów okolicznych mieszkańców, tradycji, oraz poznania folkloru. Przebywanie w innym otoczeniu i poznanie nowego stylu życia pozwala na odrzucenie uprzedzeń wpływając na światopogląd oraz urozmaica życie w doświadczenia emocjonalne i estetyczne (Orzechowska-Kowalska 2003). Masowa produkcja żywności, ujednolicanie smaków, zapachów przyczyniło się do tego, że turysta-konsument przybywający do gospodarstwa agroturystycznego zaczął poszukiwać nowych wrażeń smakowych i zapachowych, bądź tych zapamiętanych z dzieciństwa. Większego znaczenia zaczęła nabierać wysoka jakość i bezpieczeństwo żywności. Odmienny smak zakupionych na targu czy w gospodarstwie potraw lub produktów staje się czynnikiem powodującym, że uchodzą one za wyjątkowe specjały. Produkty rolno - spożywcze pochodzące z konkretnych regionów Unii Europejskiej, jak też charakteryzujące się tradycyjną metodą produkcji, są wyróżniane specjalnymi znakami, które potwierdzają ich wysoką jakość (Czarnecki 2007).

W zakresie wyboru żywności konsument kieruje się także znajomością jej producenta. Rozwój agroturystyki połączony z prowadzonym w gospodarstwie ekologicznym systemem produkcji daje realne nadzieje na zdobywanie przez rolników nowych nabywców dla wytwarzanych produktów. Turyści natomiast mają okazję obserwować proces produkcyjny, a zarazem być pewni jakości oferowanej żywności ekologicznej. Teorie tą popierają badania ankietowe, gdzie na

odpowiedź o motyw wyboru gospodarstw agroturystycznych, najczęściej wybieraną była zdrowa żywność (Sokół i Kołoszko-Chomentowska 2010). Rolnictwo ekologiczne w dzisiejszych czasach zyskuje na znaczeniu z uwagi na stale rosnące zainteresowanie konsumentów żywnością naturalną, powszechnie uważaną za zdrowszą. Dodatkowo dzisiejszy konsument dostrzega zagrożenia związane z intensyfikacją rolnictwa, a co za tym idzie będzie zwracał istotnie większą uwagę na systemy produkcji dbające o stan środowiska naturalnego (Kawa i Cywan 2005). Rolnictwo ekologiczne wymaga niestety znacznie większych nakładów pracy w stosunku do metod konwencjonalnych, co przez część autorów uznawane jest za cechę niezwykle pozytywną z uwagi na możliwość ograniczenia stopnia bezrobocia polskiej wsi. W związku z licznymi ograniczeniami produktywność tego systemu jest niższa o niemal 20% (Żelezik 2009). Rolnictwo ekologiczne dba również o zachowanie naturalnej estetyki krajobrazu polskiej wsi, który jest jednym z elementów dominujących przy doborze miejsca na urlop. Zwraca się uwagę na konieczność ochrony zadrzewień śródpolnych czy naturalnych oczek wodnych jako elementów wpływających na ekosystemy, a jednocześnie urozmaicających krajobraz (Szałda 2002).

3. Przegląd literatury

Dzisiejszy konsument mając do wyboru pełen wachlarz możliwości wyboru miejsc spędzenia urlopu będzie poszukiwał miejsc zaspokajających jego potrzeby w różnych aspektach. Mając to na uwadze gospodarstwa agroturystyczne, także ekologiczne, uznając produkcję roślinną za niewystarczającą wprowadzają coraz częściej uatrakcyjnienia swoich gospodarstw w postaci zwierząt gospodarskich. Możliwość chowu zwierząt, poza oczywistym zainteresowaniem ze strony turystów, umożliwia także pozyskanie od nich produktów, jak mleko czy jaja będące podstawą agroturystycznego menu. W zakresie zwierząt pełniących rolę atrakcji turystycznych doskonale wpisuje się drób. Zgodnie z definicją do drobiu zaliczane są ptaki gospodarskie hodowane w celu uzyskania od nich jaj, mięsa i pierza (Obrzut i in. 2014). Mnogość ras i gatunków sprawia, że przy znacznie mniejszych nakładach pracy, niż na przykład przy chowie bydła, można urozmaicić otoczenie gospodarstw agroturystycznych. Z uwagi na mnogość ras różniących się między sobą wielkością, kształtem, kolorem, a nawet elementami budowy anatomicznej konieczne jest jednak wprowadzenie podziału ptaków w celu opisania ich roli w gospodarstwach agroturystycznych.

Ptaki grzebiące

Do tej grupy ptaków zaliczamy kury, perlice, bażanty, przepiórki, indyki oraz pawie. Najpopularniejsze są zdecydowanie kury, choć obserwuje się stały wzrost zainteresowania niegdyś niezwykle popularnymi na polskich wsiach perlicami. Rasy kur utrzymywanych w gospodarstwach agroturystycznych różnią się znacząco od tych utrzymywanych w celach produkcyjnych. Dla turystów nie jest istotna ilość pozyskanych produktów, ale efekt estetyczny. Dotyczy to zarówno samych ptaków, wśród których przede wszystkim samce charakteryzują się często bardzo bogatym upierzeniem, jak również pozyskiwanych od nich produktów, jak jaja czy mięso. W poszukiwaniu niecodziennych ras rolnicy często prócz ras rodzimych, jak zielononóżka kuropatwiana czy karmazyny, sięgają po egzotycznie wyglądające ptaki pochodzące z odległych niekiedy zakątków świata. W ostatnim czasie obserwuje się wzmożone zainteresowanie araukanami bezogoniastymi. Oprócz wielobarwnego upierzenia i faktycznego braku ogona, co nadaje tym ptakom bardzo ciekawego wyglądu, na uwagę zasługują znoszone przez nie jaja. Ich skorupa ma barwę seledynową (Brzóska i in. 2012). Pozostając przy kolorowych jajach nie sposób nie wspomnieć o maransach niosących jaja w kolorze czekoladowym. Do pełni palety barw można dodać śnieżnobiałe jaja leghornów (Krawczyk 2017), czy żółte pochodzące od kur yokohama.

Ze względu na upierzenie na uwagę zasługują przede wszystkim kury jedwabiste. Ptaki te wyróżnia brak twardego pierza okrywowego, przez co całe ich ciało pokrywa jedynie puch sprawiający wrażenie „sierści". Dodatkowo badania wykazują, że ptaki te bardzo szybko nawiązują kontakt z człowiekiem, co sprawia, że stają się dodatkową atrakcją gospodarstwa. Mówiąc o upierzeniu należałoby także wspomnieć o kurach szurpatych. Szurpatość jest cechą genetyczną powodującą brak przylegających do siebie piór ,co w efekcie końcowym upodabnia upierzenie do loków. Kury szurpate występują w obrębie wielu ras i odmian barwnych, jednak zawsze ich charakterystyczny wygląd przyciąga uwagę turystów. Rzadko spotykana, choć niezwykle pożądana

jest rasa kur ayam cemani, która staje się wielką atrakcją nie tylko gospodarstw agroturystycznych, ale i wystaw ptaków ozdobnych. Ptaki te są całkowicie czarne (od upierzenia po mięso), co jest ewenementem zarówno w świeci drobiu, jak i gastronomii (Łukasiewicz i in. 2009).

Rozważając drób w aspekcie podniesienia atrakcyjności gospodarstw agroturystycznych nie sposób nie wspomnieć o ptakach, które swoim upierzeniem czy charakterystycznym zachowaniem w trakcie zalotów wzbudzają podziw wśród przyjezdnych. Pawie indyjskie były atrakcją już na dworach szlacheckich jednak wielobarwne upierzenie samców wciąż wzbudza zachwyt. Ptaki te zadomowiły się na dobre w naszych warunkach i objęte właściwą opieką doskonale radzą sobie w chowie wolnowybiegowym. Niestety poza majestatycznym wyglądem nie przejawiają one innych cech pozwalających na poszerzenie ich przydatności w gospodarstwie (Dzięgielewska i in. 2013).

Zupełnie inaczej wygląda sytuacja w przypadku indyka. Samce osiągające znaczne rozmiary, a w czasie toków przejawiają podobne zachowania jak pawie. Prezentują ogon zalecając się do samicy. Indyk nie jest co prawda równie pięknie ubarwiony, jednak występuje w licznych odmianach kolorystycznych. Dodatkową zaletą chowu indyków jest możliwość pozyskania od nich mięsa, które wśród konsumentów uchodzi za najdelikatniejsze wśród drobiu. Niestety wśród ludzi istnieje przeświadczenie o agresywnym usposobieniu tych ptaków. Oczywiście, jak w każdej populacji zdarzają się wyjątkowe sytuacje, jednak generalnie ptaki te nie są agresywne i mimo udomowienia tolerują człowieka, zachowują jednak przy tym bezpieczny dystans (Damaziak i Michalczuk 2012).

Ptactwo wodne

Gospodarstwa agroturystyczne poza ptakami grzebiącymi sięgają także po ptaki wodne. Coraz częściej można spotkać gęsi czy kaczki (Kożuszek i Witkiewicz 2004). Dodatkowym atutem chowu tych ptaków jest możliwość pozyskania od nich poza mięsem także pierza, co w połączeniu z zapomnianą już tradycją jego darcia daje prócz atrakcji turystycznej również możliwość pozyskania cennego surowca. Wśród ras wymienia się między innymi gęsi regionalne (biłgorajska, lubelska, kartuzka), kubańskie czy zyskujące na popularności gęsi landes. Ciekawą rasą zyskującą w ostatnim czasie na popularności jest gęś sewastopolska chrakteryzująca się lokowanym upierzeniem (Książkiewicz 2004).

Ptaki egzotyczne

Kiedy rodzime gatunki drobiu nie wystarczają właściciele gospodarstw sięgają po ptaki egzotyczne, a wybór ten staje się coraz bardziej powszechny. Dzięki takiemu kierunkowi rozwoju możemy już spotkać gospodarstwa prowadzące chów strusi czy emu. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że przy bardzo dużych rozmiarach ptaki te potrzebują odpowiednio dużego wybiegu, dodatkowo często nie tolerują one innych gatunków, co często prowadzi do występowania agresji i może stanowić zagrożenie dla ludzi i innych zwierząt (Sammel i Dańczak 2007).

4. Podsumowanie

Drób jako element produkcyjny gospodarstwa może pełnić także funkcję dodatkowej atrakcji turystycznej. Dzięki mnogości ras i gatunków każde gospodarstwo może zachować przy tym swój indywidualny charakter. Dodatkowo większość ptaków poza walorem estetycznym przynosi dodatkowe zyski w postaci mięsa, jaja czy pierza. Podejmując decyzję o wprowadzeniu do gospodarstwa, stanowiących atrakcję, gatunków drobiu należy jednak pamiętać, że przy wyborze ras lub mieszańców należy przeanalizować ich zdolność adaptacji do miejscowych warunków środowiskowych, odporność na choroby i aktywność (Calik 2009).

Z uwagi na rosnące zapotrzebowanie na usługi agroturystyczne, chów i hodowla drobiu ozdobnego rozwija się bardzo dynamicznie na znacznie szerszą niż dotychczas skalę, co pozwala wprowadzić do gospodarstw całą paletę barw i kształtów, ale także rozwój tej gałęzi drobiarstwa.

5. Literatura

Balińska A (2002) Znaczenie rozwoju agroturystyki w zaspokajaniu potrzeb klientów (na przykładzie regionu nadbużańskiego). Problemy Turystyki 3-4(25): 63-80.

Brzóska F, Dobrowolska D, Kłopotek E, Pietras M (2012) Drób ozdobny – hodowany przez człowieka dla przyjemności .Wiadomości Zootechniczne 50(4): 67-76.
Calik J (2009) Charakterystyka kur nieśnych objętych programem ochrony zasobów genetycznych w Polsce. Zeszyty Naukowe Południowo-Wschodniego Oddziału Polskiego Towarzystwa Inżynierii Ekologicznej 11: 21–26.
Chojka K (2008) Turystyka i dziedzictwo kulturowe jako wyróżnik regionu w warunkach integracji europejskiej. *Ochrona środowiska, turystyka i dziedzictwo kulturowe Pogórza Dynowskiego,* Materiały konferencyjne V Konferencji Naukowo-Technicznej "Błękitny San": 9-24.
Czarnecki W (2007) Rekreacja, turystyka i agroturystyka w gospodarce przestrzennej - wyzwanie XIX wieku. Wydawnictwo Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania, Białystok.
Damaziak K, Michalczuk M (2012) Różnice w zachowaniu indyków Big-6 i prymitywnych w warunkach chowu półintensywnego. Przegląd Hodowlany 80 (3-4): 20-22.
Dzięgielewska Ż, Barszcz K, Kupczyńska M (2013) Pawie indyjskie–środowisko życia w hodowli wolnowybiegowej. Dawna medycyna i weterynaria, 57 - 74.
Jalinik M (2004) Kontrowersje wokół pojęć i definicji w agroturystyce. Zeszyty Naukowe Politechniki Białostockiej. Ekonomia i Zarządzanie 9: 97-105.
Kawa M, Cyran K (2015) Wiedza konsumentów jako determinanta decyzji zakupowych na rynku żywności ekologicznej. Zeszyty Naukowe SGGW w Warszawie. Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej 112: 63-74.
Knecht D (2009) Agroturystyka w agrobiznesie. Wydawnictwo C.H. Beck.
Kostuch R (2009) Perspektywy agroturystyki. Aura 1: 17-19.
Kożuszek R, Witkiewicz K (2004) Amatorskie rasy kaczek i gęsi w gospodarstwach agroturystycznych. Wiadomości Rolnicze. Wojewódzki Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie, 06: 25.
Krawczyk J (2017) Wpływ genotypu i wieku kur na jakość jaj kur Leghorn (rody G-99 i H-22) oraz Sussex (ród S-66). Aparatura Badawcza i Dydaktyczna 22: 94-100.
Krzyżanowska K (2005) Ekonomiczne efekty prowadzenia działalności agroturystycznej [W:] Kryński Z, Kmita-Dziasek E (red.) Turystyka wiejska a rozwój i współpraca regionów.
Książkiewicz J (2004) Sewastopolska, szurpata albo kędzierzawa czyli ges fiokowana. Polskie Drobiarstwo 10: 7-9.
Łukasiewicz M, Michalczuk M, Pietrzak D, Adamczak L (2009) Chemical composition and physico-chemical properties of meat of Ayam cemani hens and cocks. Animal Science 46: 307-313.
Nowogródzka T, Pieniak-Lendzion K (2014) Propozycje ofert gospodarstw agroturystycznych a oczekiwania konsumentów. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach. Seria: Administracja i Zarządzanie 27(100): 97-108.
Obrzut J, Pasternak M, Krawczyk J (2014) Możliwości wykorzystania krajowych populacji kur objętych ochroną do produkcji pulard. Wiadomości Zootechniczne 52: 66–75.
Orzechowska –Kowalska K (2003) Zasady tworzenia szlaków kulturowych. Turyzm 13(2): 69-78.
Pisarek M, Lechowska J (2014) Nowoczesne formy turystyki szansą zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich Podkarpacia. Woda-Środowisko-Obszary Wiejskie 14(4): 63-76.
Przezbórska - Skobiej L (2015) Polityka rozwoju obszarów wiejskich Unii Europejskiej a rozwój turystyki wiejskiej [W:] Kamińska W, Wilk-Grzywna M (red.): Turystyka wiejska i agroturystyka. Nowe paradygmaty dla XXI wieku, Warszawa.
Sammel A, Dańczak A (2007) Dobrostan zwierząt w gospodarstwach agroturystycznych w województwie zachodniopomorskim. Folia Universitatis Agriculturae Stetinensis, Agricultura, Alimentaria, Piscaria et Zootechnica 255(2): 109–118.
Sokół JL, Kołoszko-Chomentowska Z (2010) Produkty zwierzęce jako atrakcja w gospodarstwach agroturystycznych. Ekonomia i Zarządzanie 3: 137-146.
Spychalski G (1998) Agroturystyka jako element przedsiębiorczości pozarolniczej na obszarach wiejskich [W:] Pałasz L (red.): Agrobiznes – pozarolnicze przedsięwzięcia gospodarcze na obszarach wiejskich, Wyd. AR w Szczecinie.

Szałda M (2002) Działalność WODR Modliszewice w zakresie rozwoju rolnictwa ekologicznego w województwie świętokrzyskim. Ogólnopolska konferencja Naukowa nt. Perspektywy rozwoju regionu w świetle badań krajobrazowych. Kielce – Sandomierz,3–4.10.2002

Ziernicka - Wojtaszek A, Zawora T (2014) Wybrane metody oceny atrakcyjności agroturystycznej. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich 2: 235–245.

Żelezik M (2009) Dlaczego rolnictwo ekologiczne. Rocznik Świętokrzyski, Seria B-Nauki Przyrodnicze 30: 155-166.